

# Bulletin Společnosti přátel historie města Chrastavy

No 241  
03-2016



## Zimní radovánky 2. část

### Historie sáňkařského sportu.

První sáňkařské závody se konaly v Klostersu ve Švýcarsku. Dne 2. února 1883 byl v Davosu uspořádán první mezinárodní závod na saních za účasti Švýcarů, Angličanů, Norů, Švédů, Němců, Holanďanů, ale i závodníků z Ameriky a Austrálie. Téhož roku byl také ve Švýcarsku ve Svatém Mořici založen *Tobogganing Club* – první sdružení vyznavačů sáňkařského sportu.

U nás se prvních třiatřicet sáňkařů sešlo dne 27. ledna 1895 na Smědavě v Jizerských horách, aby uspořádali závod na horské silnici do Bílého Potoka. V roce 1896 se začalo sáňkovat v Tatranské Lomnici a sport si rychle získával další a další vyznavače, zejména na severu Čech. Na Ještědu se sáňkování těšilo veliké popularity. Vůbec poprvé přý na rohačkách sjel 22. ledna 1889 z vrcholu Josef Hoffmann během dvaceti minut dolů k hanychovské restauraci U Posledního feníku. To byl první skromný začátek. O 20 let později dne 19. května 1909 navrhl továrník Adolf Hoffmann, aby byla na hoře Ještědu postavena 1. sáňkařská dráha. Dnem slavnostního zahájení jejího provozu – 12. prosince 1909 – datujeme počátek organizovaného provozování sáňkařského sportu na našem území.

\*\*\*\*\*

Roku 1884 byl z popudu továrníka a zároveň milovníka hor a propagátora turistiky Adolfa Hoffmanna v Liberci založen *Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory* (DGV). Postupně se rozrostl v obrovskou organizaci s 8 000 členy ve 25 sekcích. Již brzy po založení se z něj stalo velice prestižní sdružení, jehož členy byli i přední liberečtí továrníci a významné osobnosti politického i kulturního života.

Díky dobrému finančnímu zázemí mohl DGV pěstovat celou řadu aktivit: značil v horách první turistické stezky, vydával mapy a průvodce, stavěl rozhledny a horské chaty. Od roku 1885 vydával také obsáhlé ročenky, sloužící dodnes jako cenný zdroj informací o Liberecku. Spolek zanikl ve 40. letech v nacistických sportovních svazech a zbytek starých tradic na Ještědu smetla 2. světová válka a odsun Němců.

Pravděpodobně největším počinem DGV byla stavba ještědského hotelu, dokončeného roku 1907 (shořel r. 1963). Dřevěná sáňkařská dráha na Ještědu byla budována v letech 1909 - 1911 jako první svého druhu na světě podle návrhu inženýra Ernesta Webera.



Původní délka dráhy byla 3300 m, šířka konstrukce 8 metrů a převýšení 440 metrů, měla dvojitá křížení a 18 zatáček opatřených bedněním, vybavena byla dokonce elektrickým měřením času a telefonem. Startovní rampa byla nad silnicí z Výpřeže na Ještěd. Silnička dráha podcházela tunelem a pěší cesty překonávala po mostech, končila u hostince U krásné vyhlídky. Na dráze se konala řada mezinárodních závodů, zejména první evropské mistrovství v sánkování v roce 1914, které vyhrál Rudolf Kauschka z Reichenbergu (Liberce), známý horolezec, turista a básník. Prvního veřejného závodu na skibobech v roce 1914 se zde účastnilo 25 000 diváků. Ještě v roce 1936 obsahoval turistický popis obce Oberhanichen (Horní Hanychov) zmínku o „nejkrásnější a sportovně náročné sánkařské dráze evropské úrovně se 14 převýšenými zatáčkami“.

Na konci 30. let dráhu poničily polomy, mistrovství Evropy v roce 1939 (již po připojení Liberecka k německé říši) se proto jelo na zkrácené dráze. Postupně byla dráha zkrácena na délku 700 metrů. V 60. letech 20. století byla v místech dolního konce dřívější dráhy postavena nová dráha. (Ještě novější dráha údajně pocházela z 80. let.) Nacházela se v blízkosti Horního Hanychova, zčásti podél dolní části tradiční, modře značené hlavní pěší cesty na vrchol. V první polovině 90. let se Tělovýchovná jednota Ještěd pokusila dráhu zrekonstruovat, ale materiál dovezený na opravu byl rozkraden.

Masový rozvoj sánkařského sportu a zvýšená sportovní hodnota sánkařských výkonů na umělých dráhách byly vzaty v úvahu na zasedání Mezinárodního olympijského výboru v Athénách a 13. května 1954 bylo schváleno zařazení sánkařství do programu ZOH místo skeletonu.

#### A jaký je rozdíl mezi sánkařstvím a skeletonem??

*Skeleton (angl. = kostra) je zimní sport podobný bobování. Závodník sjíždí dolů v důsledku působení zemské gravitace v ledovém korytě na speciálních nízkých saních vleže na břiše hlavou napřed. Saně pro skeleton vypadají jen jako tenká deska - na polstrované desce s držadly jsou zespodu připevněny ocelové nože, které kloužou po ledové dráze. Jízda na skeletonu se na zimních olympijských hrách objevila poprvé už v roce 1928 v St. Moritzu. Poté vypadl na 20 let z programu ZOH, aby se tam v roce 1948 opět v St. Moritzu na jednu olympiádu vrátil. Poté se na ZOH dlouhých 54 let neobjevil, teprve až v roce 2002 v Salt Lake City zažil svoji obnovenou premiéru. Na ZOH v letech 1928 a 1948 závodili na skeletonu jen muži. Po jeho návratu v roce 2002 začali soutěžit o olympijské kovy i ženy.*



Cílová zatáčka ještědské sánkařské dráhy z r.1911.



Pohlednice z roku 1914.



Záběr ze 40.let 20.století, křížení sánkařské dráhy a nové ještědské cesty.



Skeleton - 1889 Davos.



Skeleton - 2014 Soči



Vzpomínám si, že můj vzdálený příbuzný Vladimír Resl kdysi závodil na saních a mile mne překvapilo, když jsem po letech objevila jeho sportovní výsledky:

ZOH 1976 Innsbruck: 23. místo Vladimír Resl

6. místo dvojice Zeman - Resl

Mistrovství Evropy 1978: 3. místo dvojice Zeman - Resl

ZOH 1980 Lake Placid: 8. místo dvojice Zeman - Resl

A tak mne napadlo Mirka oslovit a trochu vyzpovídat: „Já jsem na ještědské dráze vyrůstal jako žák, učil jsem se tam jezdit. Když jsem nastoupil v roce 1972 na vojnu, přešel jsem do Dukly a tam už zůstal. Trénovali jsme hlavně ve Smržovce a také v Tanvaldě (tam dráha dopadla podobně jako v Liberci). Často jsme trénovali v zahraničí, většinou v Německu nebo Rakousku. Po zimních olympijských hrách v americkém Lake Placid jsem po roce 1980 se závoděním přestal a věnoval se trenérské činnosti.

Sáňkařskou dráhu pod Ještědem jsme začali přestavovat v 80. letech (20. století). Začala se budovat podle nové koncepce na betonových pylonech s dřevěnou konstrukcí. Volba dřevěného svršku nebylo správné řešení. Dráha v lese trpí vlhkem a škůdci. Dřevo se musí stále udržovat. Pro nedostatek finančních prostředků a malý zájem tehdejších funkcionářů tělovýchovné jednoty nebyla nakonec stavba ještědské dráhy dokončena.

A můj vztah k Chrastavě? Kromě toho, že se my dva známe už spoustu let, pomáhali jsme tady s naší firmou v roce 2010 odklízet bagrem naplavené bahno a štěrk po povodni.“

A kdo by neznal Petra Urbana - populárního českého kreslíře a ilustrátora, z jehož pera vzešla, dnes již českým národem obdivovaná, postavička Rudy Pivrnce.

Petr Urban je ale také známý sportovec, především sáňkař, který se zúčastnil zimních olympiád v Calgary 1988 a v Albertville 1992. Je sedmnáctinásobný mistr republiky v jízdě na saních, poslední titul získal ve svých padesáti letech, také se věnoval atletice, běhům na střední a dlouhé tratě. Sport má v genech, pochází ze slavné sáňkařské rodiny, kde nebyla nikdy nouze o úspěšné československé reprezentanty.

\*\*\*\*\*

A když už jsme u závodění, uveďme si trochu technických údajů:

**Závodní saně** se dnes stavějí ze základních sériově vyráběných částí (z jakýchsi polotovarů) na míru každému závodníkovi. Nejprve je třeba vybrat konstrukčně nejvhodnější typ (vhodná délka, výška apod.) a ten potom dodělat podle požadavků zákazníka. Takto upravené závodní saně stojí více než šedesát tisíc korun.

**Sáňkařská dráha** by měla být postavena na severní straně, od startu k cíli by měla pro ženy, dvousedadlové saně a dorost měřit nejméně 800 m, nejvíce 1050 m a pro muže alespoň 1000 m, nejvíce však 1250 m. Na dráze by měla být alespoň jedna levá a jedna pravá zatáčka, jedna vlášenka (mírná zatáčka), jedno eso, labyrint a rovinka. Délka dojezdu musí být taková, aby saně na konci dojezdu bez brzdění nepřekročily rychlost 40 km/h. V současnosti se většinou stavějí sáňkařské dráhy společně pro boby i saně, a proto se i technické parametry musí vždy přizpůsobit oběma těmto sportům. "Nejsou tam už zatáčky vysoké čtyři pět metrů, v nichž jsem se musel dostat nahoru a hned to servat zase dolů, abych neztrácel rychlost," vysvětlil nám sáňkař Petr Urban. „Naštěstí ale třeba v německém Königssee zůstala klasická dráha a na ní je čtyřeso, čili čtyři zatáčky za sebou, a to je nádhera. Zajímavé je, že na obtížnějších drahách se mi závodilo nejlépe. Byl jsem totiž odchovaný Smržovkou, kde je hodně náročná dráha.“ Pro dráhy sloužící bobovému i sáňkařskému sportu má Petr Urban zvláštní název - "klouzačky". Vyznačují se dlouhými a nízkými zatáčkami, které na sebe přímo nenavazují, ale jsou mezi nimi rovinky, aby bylo dost prostoru i pro boby, protože ty mají jiné rozměry než saně. Pro dosažení co nejlepšího výsledku je rozhodující kvalita materiálu, z něhož jsou saně vyrobeny, a potom také rychlý start. Jednoduše řečeno, na takové dráze záleží hlavně na tom, kdo má rychlejší (tedy kvalitnější) saně, a ne tolik na tom, jak je to technicky zdatný jezdec. Závodí se ve dvou disciplínách: v jednosedadlových saních a v dvousedadlových saních. Jezdci jsou rozděleni do kategorií podle věku: mladší žáci 7 - 11 let, starší žáci 12 - 14 let, dorostenci 15 - 20 let, dospělí - od 21 let.



Odznaky a medaile z dob Mirkova sáňkaření.



Petr Urban a Jiří Štajner



Navštívila jsem asi před deseti lety s fotoaparátem místa, kde stávala sáňkařská dráha (foto č.1, 2, 3.), a její stav byl velmi žalostný.

Zajímá mne její další osud - co se stalo za ta léta, kdy jsem tam nebyla? A tak jsme se s Mílou a Kačkou vypravily v době mezi vánočními svátky pod Ještěd na průzkum. Po modré značce jsme se vydaly do končin, které jsem si matně pamatovala.

Ačkoliv byl prosinec, zima se vůbec nesnažila zpříjemnit sněhovým kouzlem smutný pohled na zbytky sáňkařské dráhy (foto č. 4, 5.).

Fota mluví za vše. Není třeba další komentář.

\*\*\*\*\*



\*\*\*\*\*

Použité zdroje:

<http://www.jesenickenoviny.cz>

<http://boby-skeleton.cz/boby-web/Historie.html>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Skeleton>

<http://www.rudapivrnec.cz/cz/petr-urban.html>

<http://www.abicko.cz/clanek/casopis-abc/533/sane-drahy-vybaveni.html>

Marek Řeháček : Chata na temeni Děda Ještěda

Obrázky: [www.google.cz](http://www.google.cz)

Odznamy a medaile ze soukromé sbírky.

Historické pohlednice ze soukromé sbírky.



\*\*\*\*\* Jana Zahurancová

# Bulletin Společnosti přátel historie města Chrastavy

No. 241 bylo vydáno v březnu 2016

Vydává jako přílohu Chrastavských listů a pro svoji potřebu Společnost přátel historie města Chrastavy.  
Toto číslo připravila: Jana Zahurancová

Napsat nám můžete na e-mail: [sphmch@volny.cz](mailto:sphmch@volny.cz)

